

Hollandse Plassen

JAARVERSLAG

OKTOBER 2023 – DECEMBER 2024

Inhoud

Inleiding.....	2
Wat is LEADER?	2
Het werkgebied LEADER Hollandse Plassen	3
De Lokale Ontwikkelingsstrategie	3
LEADER en innovatie.....	4
Beoogde resultaten.....	5
De Lokale Actie Groep.....	6
Uitgevoerde activiteiten – wat hebben we gedaan?	7
1 oktober 2023 – 1 april 2024: voorbereiding en operationalisering.....	7
Aantrekken Kwartiermaker	7
Voorbereiden van de LAG-leden voor hun rol	7
Voorbereiden van de aanvraag Beheerkosten Lokale Actie Groep	8
Voorbereiding Openstelling.....	8
Organiseren van de communicatie.....	8
Overleg	9
Aanbesteding secretaris-coördinator	9
Vanaf 1 april: start uitvoering en eerste aanvragen	9
Van idee tot aanvraag	9
Aanpassing van de LOS.....	10
Samenwerking	11
Communicatie	11
Monitoring en evaluatie	11
Door de LAG beoordeelde aanvragen per 31 december 2024	12
Financiële voortgang	14
Stand van zaken uitputting budget per 31-12-2024	14
De resultaten samengevat	15
Vooruitblik	15
Aanvragen	15
Netwerkontwikkeling.....	16
Kennisdeling.....	16
Samenwerking.....	17

Inleiding

Dit is het eerste jaarverslag van het LEADER-programma Hollandse Plassen. Jaarverslag is wellicht niet helemaal het goede woord, omdat het de periode 1 oktober 2023 tot en met 31 december beslaat.

Deze periode kan verdeeld worden in twee fasen: in fase 1, 1 oktober 2023 – 1 april 2024 ging het om het voorbereiden van de uitvoering van het programma; vanaf 2 april is gestart met de daadwerkelijke uitvoering en konden de eerste aanvragen worden ingediend.

In dit eerste jaarverslag gaan we in op de activiteiten die in deze twee fasen zijn ondernomen en tot welke eerste resultaten die hebben geleid.

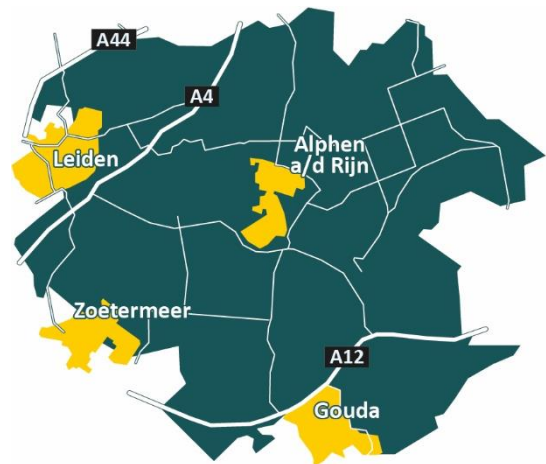
Wat is LEADER?

LEADER is onderdeel van het Europese landbouw- en plattelandsbeleid. Maar het neemt wel een bijzondere positie in. Bij LEADER staat een gebiedsgerichte aanpak van onderaf centraal: niet Europa, Rijk of provincie bepalen het beleid, maar de inwoners van het gebied zelf. Zij stellen hiervoor een gebiedsplan op, Lokale Ontwikkelingsstrategie genoemd. Dit plan is in september 2023 goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland. Na goedkeuring zijn er Europese en provinciale middelen aan de strategie verbonden, waarmee het gebied het plan ook zelf kan en mag uitvoeren. Hiervoor is een Lokale Actie Groep, een LAG, gevormd. De LAG is een afspiegeling van de verschillende belanghebbenden, publiek en privaat, uit het gebied. Samen bepalen zij aan welke lokale initiatieven de beschikbare Europese en provinciale subsidiemiddelen worden toegekend.

In de afgelopen 20 jaar heeft de toegevoegde waarde van de LEADER-aanpak zich in de regio bewezen in een breed spectrum aan innovatieve, kleinschalige projecten die ieder voor zich en tezamen op een concrete manier bijdragen aan de verbetering van de leefbaarheid, duurzaamheid en vitaliteit van de regio.

Het werkgebied LEADER Hollandse Plassen

Het werkgebied van het programma beslaat van West naar Oost grofweg het platteland tussen Leiden en de grens met de provincie Utrecht en van Noord naar Zuid vanaf de grens met de provincie Noord-Holland tot Zoetermeer en Gouda. Kernen met minder dan 30.000 inwoners worden ook tot het platteland gerekend. Kernen met meer dan 30.000 inwoners vallen buiten het gebied, maar er mag wel met partijen uit deze steden worden samengewerkt.

Het werkgebied omvat (geheel of gedeeltelijk) 10 gemeenten, Alphen aan den Rijn, Bodegraven, Reeuwijk, Kaag en Braassem, Leiderdorp, Leidschendam-Voorburg, Nieuwkoop, Teylingen, Waddinxveen, Zoetermeer, Zoeterwoude en 3 Waterschappen (Hoogheemraadschap Rijnland, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en Amstel, Gooi en Vechtstreek).

De Lokale Ontwikkelingsstrategie

We leven in een tijd van onduidelijkheid en onzekerheid, resulterend in een gebrek aan toekomst- en handelingsperspectief, met name voor de groep agrarische ondernemers. Veel hangt nog in de lucht. Dit leidt tot een impasse, een patstelling. Het lijkt alsof niemand kan of wil bewegen. Met LEADER willen we, lokaal en kleinschalig, deze patstelling doorbreken samen met moedige, creatieve en positieve ondernemers, organisaties, overheden en burgers.

Met dit programma willen we weer terug naar de oorsprong van LEADER zoals tot uitdrukking komt in het logo: de ideeënzaadjes tot kiemen laten komen en vervolgens zorgen voor de eerste groei.

LEADER staat voor schop in de grond projecten met tastbare resultaten. Deze resultaten laten zien dat ideeën van lokale initiatiefnemers geen luchtkastelen zijn, maar werkelijkheid kunnen worden. Dit werkt ook weer inspirerend en enthousiasmerend voor andere initiatieven.

Vandaar ook de titel van ons programma: Maak(t) wat LOS!

In de LOS zijn drie hoofdthema's benoemd:

1. *Circulaire, duurzame regio:*

In de afgelopen periode lag de focus van dit thema op individuele ondernemers en bedrijven. Maar de overgang naar een circulaire economie werkt alleen als andere ketenpartijen gaan meebewegen: ontwerpers, architecten, sloopbedrijven, aan- nemers, loodgieters, leveranciers van materialen, enz., maar ook afnemers en eindgebruikers. In deze periode willen we daarom initiatieven ondersteunen, waarin tenminste twee ketenpartijen samen het project dragen en waarbij een van de expliciete doelen van de initiatieven is om de andere ketenpartijen actief te betrekken. Dit vertalen we naar de volgende twee sporen:

- Benutten van regionale biobased hulpbronnen voor nieuwe verdienmodellen
- Kennisontwikkeling en – verspreiding.

2. *Voedzame regio:*

De regio biedt kansen aan een agrarische sector in transitie om nieuwe verdienmodellen te ontwikkelen en in praktijk te brengen rond het thema voedsel. Het kan hierbij gaan om productinnovaties, opzetten van korte ketens en andere directe vormen van afzet, nieuwe vormen van voedselproductie en het bevorderen bij afnemers en consumenten van de voedselvaardigheid en het bewustzijn over waar voedsel vandaan komt en hoe het wordt geproduceerd.

3. *Beleefbare regio:*

De regio, als onderdeel van het Groene Hart, speelt een belangrijke rol als bestemmings- en uitlooph gebied voor recreatie en toerisme voor de eigen inwoners, voor de Randstedelingen en voor bezoekers van buiten de Randstad. De gastvrijheidssector levert een belangrijke en groeiende bijdrage aan de economie van de regio en biedt het platteland een palet aan kansen niet alleen voor recreatie- en toerismeondernemers, maar ook voor gemeenten, bezoekerscentra, culturele instellingen, horecavoorzieningen of activiteiten van en bij de boer.

LEADER en innovatie

Daarnaast is een vierde spoor benoemd: Vindingrijke regio. De actuele uitdagingen op ons platteland vragen bij uitstek om vernieuwende oplossingen en de ontwikkeling van nieuwe verdienmodellen. Voordat er voldoende uitzicht is op een business case om de noodzakelijke investeringen van een initiatief rendabel te maken, moet meestal het nodige aan voorwerk worden gedaan. Om die reden is een deel van de beschikbare publieke middelen gereserveerd voor een Proeftuinfonds. Dit fonds biedt een subsidie tot € 25.000, waarmee innovatieve lokale ideeën worden ondersteund die in potentie kunnen leiden tot concrete investeringsprojecten die bijdragen aan de doelen en resultaten van ons programma.

Innovatie is een van de pijlers van de LEADER-aanpak. Innovatie wordt binnen LEADER begrepen als het op nieuwe manieren verbinden van lokale elementen, kennis, sectoren, netwerken en (sociaal) kapitaal om te komen tot betere oplossingen, producten en diensten voor lokale uitdagingen en kansen.

Beoogde resultaten

In de LOS zijn ook de volgende resultaten van het programma benoemd:

Type project	Thema	Beoogde Output	Beoogde outcome
Proeftuin	Nieuwe verdienmodellen	Tenminste 8 innovatieve ideeën uitgewerkt	Van de 8 innovatieve ideeën zijn de opgedane kennis en resultaten gedeeld met het gebied
Impact	Circulaire regio	Tenminste 3 projecten uitgevoerd	Vorming van een of meer regionale circulaire ketens Regionale ontwikkeling, teelt, verwerking en toepassing van een of meer biobased materialen Kenniscentrum Circulaire economie zorgt voor een olievlekwerking onder ondernemers in de regio
Impact	Voedzame regio	Tenminste 3 projecten uitgevoerd	Meetbare bijdrage aan vergroting van consumptie in de regio van duurzame lokale producten uit de eigen regio Ondersteuning van een of meerdere nieuwe voedselproductiesystemen, waarbij producenten een reële prijs voor hun producten ontvangen Een of meer initiatieven ondersteund die concreet en meetbaar bijdragen aan vergroting van de voedselkennis en voedselvaardigheid van consumenten
Impact	Beleefbare regio	Tenminste 3 projecten uitgevoerd	Een of meerdere initiatieven ondersteund die concreet en meetbaar bijdragen aan de vermarkting van de regio Een of meer initiatieven ondersteund die concreet en meetbaar leiden tot verduurzaming van het bestaande aanbod aan producten, diensten en voorzieningen Een of meer initiatieven ondersteund die gericht zijn op het in de markt zetten of opschalen van nieuwe concepten die het totale aanbod aan diensten, producten en voorzieningen aanvullen en versterken

De Lokale Actie Groep

De uitvoering van de LOS ligt in handen van de Lokale Actie Groep (LAG). De LAG ontleent haar status aan een Europese Verordening. De LAG dient een goede afspiegeling te zijn van de in het geding zijnde belangen en benodigde kennis en ervaring om het programma succesvol uit te kunnen voeren. In de Verordening zijn ook de taken van de LAG aangegeven:

1. Het informeren en activeren van het gebied en het ondersteunen van initiatieven
2. Het beoordelen en selecteren van aanvragen en het vaststellen van de hoogte van de subsidie
3. Monitoring en evaluatie van het programma.

Omdat alle relevante belangen en kennis in de Lokale Actie Groep vertegenwoordigd zijn, vindt een integrale afweging plaats op basis van de vraag: wat draagt het meeste bij aan waar het gebied als geheel het meest behoefte aan heeft? Hierdoor ontstaat ook weer meer draagvlak in het gebied voor de door het LEADER programma ondersteunde initiatieven. Lokaal draagvlak dat cruciaal is om een basis te vinden om de zeer grote gebiedsopgaven gezamenlijk het hoofd te bieden en van daaruit te komen tot het realiseren van kansen om het gebied en de plattelandseconomie te versterken.

Per 31 december 2024 was de LAG als volgt samengesteld:

Naam	Netwerk en functie	Deelname van – tot
Marjon Verkleij	Voorzitter LAG	1 oktober 2023 - heden
Femke Captein	Onafhankelijk lid	1 januari 2024 - heden
Anne Marie van Dam	Onafhankelijk lid	1 oktober 2023 - heden
Mennie Gerritsen	Onafhankelijk lid	1 januari 2024 - heden
Carla Glorie	Onafhankelijk lid	1 oktober 2023 - heden
Marcel Gordijn	Regio Holland Rijnland	1 oktober 2023 - heden
Arthur Hilgersom	Onafhankelijk lid	1 oktober 2023 - heden
Dirk-Jan Knol	Gemeente Bodegraven Reeuwijk	1 oktober 2023 - heden
Theo van Leeuwen	Onafhankelijk lid	1 oktober 2023 - heden
Barry Looman	Onafhankelijk lid	1 oktober 2023 - heden
Wim van Scheppingen	Onafhankelijk lid	1 oktober 2023 - heden
Kees van Velzen	Onafhankelijk lid	1 oktober 2023 - heden

Omdat de LAG zelf geen rechtspersoon is, wordt deze rechtens vertegenwoordigd door Regio Holland Rijnland, een samenwerkingsverband van 13 gemeenten in de regio. Holland Rijnland treedt in deze rol op als budgethouder voor de beheerkosten en is via medewerker Marcel Gordijn vertegenwoordigd in de LAG.

Naast de LAG vervullen ook de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en de provincie een belangrijke rol. RVO toets de aanvragen op de Europese regels, b.v. met betrekking tot mededinging en staatssteun en kijkt over de projectbegroting goed is onderbouwd en de kosten redelijk en marktconform zijn. RVO treedt verder ook op als betaalorgaan. De provincie is naast cofinancier, ook de overheid die in formele zin de subsidiebeschikkingen afgeeft. Verder speelt zij een rol in het faciliteren en ondersteunen van de LEADER-coördinatoren en de LAG-leden van de vier Zuid-Hollandse LEADER-gebieden.

Uitgevoerde activiteiten – wat hebben we gedaan?

Na de goedkeuring van de Lokale Ontwikkelingsstrategie in september 2023, kon de Lokale Actie Groep aan de slag. De eerste periode, oktober 2023 – maart 2024, stond in het teken van het operationeel maken van de uitvoering en het op gang brengen van de communicatie, het informeren en activeren van het gebied.

1 oktober 2023 – 1 april 2024: voorbereiding en operationalisering

Aantrekken Kwartiermaker

Aan Bart Soldaat van Soldaat Advies is een tijdelijke opdracht verstrekt om de LAG te ondersteunen bij het voorbereiden en operationaliseren van de uitvoering van het programma.

Vorbereiden van de LAG-leden voor hun rol

Zoals eerder aangegeven, bestaat de LAG uit 12 leden. De helft van hen heeft eerdere ervaring als LAG-lid, de andere zes zijn nieuw. Om de LAG-leden vertrouwd te maken met het programma en hun eigen rol en om ze te ondersteunen bij de voorbereiding van de uitvoering, is een aantal activiteiten ondernomen:

- Op 26 oktober 2023 is in samenwerking met de provincie een startbijeenkomst georganiseerd, waarin met elkaar is kennisgemaakt en ingegaan is op de LEADER methode en principes, de inhoud van de Lokale Ontwikkelingsstrategie, de rol, positie en taken van de LAG, de provincie en RVO.
- Aansluitend is op 29 november 2023 een aparte bijeenkomst georganiseerd om, wederom in samenwerking met Provincie en RVO het Openstellingsbesluit voor het indienen van subsidieaanvragen voor te bereiden
- Op 15 januari 2024 is een trainingssessie georganiseerd, waarin geoefend is met het selecteren en beoordelen van aanvragen. Dit is gecombineerd met werkbezoek aan een LEADER project uit de vorige periode (LEADER Holland Rijnland)

Voorbereiden van de aanvraag Beheerkosten Lokale Actie Groep

De provincie Zuid-Holland heeft op 20 juni 2023 een aparte regeling opengesteld op grond waarvan de Zuid-Hollandse LEADER-gebieden vanaf 1 november 2023 een subsidieaanvraag beheerkosten in konden dienen zoals bedoeld in artikel 2.8.2 van de Regeling Europese landbouwsubsidies Zuid-Holland. Deze subsidie is bedoeld om de overheadkosten die samenhangen met de uitvoering van de LOS in de periode tot en met 31 december 2029 te bekostigen. De overheadkosten bestaan uit kosten inhuur Kwartiermaker, kosten inhuur secretaris-coördinator, vergaderkosten Lokale Actie Groep, kosten deskundigheidsbevordering, communicatiekosten, kosten voor monitoring en evaluatie. Penvoerder en kwartiermaker hebben de aanvraag voorbereid en in de loop van november ingediend. De aanvraag is op 29 maart 2024 conform aanvraag beschikt.

Voorbereiding Openstelling

In deze LEADER periode wordt wat betreft de selectie en beoordeling van projecten gewerkt met een doorlopende openstelling. Dit betekent dat subsidieaanvragen doorlopend kunnen worden ingediend. Hiervoor diende een Openstellingsbesluit te worden voorbereid waarin de subsidievoorwaarden worden opgenomen en juridisch geborgd. Het initiatief om te komen tot een Openstellingsbesluit ligt, in tegenstelling tot eerdere perioden, bij de LAG. In overleg met betrokken medewerkers van provincie en RVO heeft de LAG het [Openstellingsbesluit](#) voorbereid. Deze is op 19 maart 2024 door GS Zuid-Holland vastgesteld en aansluitend gepubliceerd.

Door de Kwartiermaker zijn instructies, toelichtingen, checklist en andere hulpmiddelen ontwikkeld die aanvragers kunnen gebruiken bij het voorbereiden van hun aanvragen. Alle formats en toelichtingen zijn te vinden op de website van LEADER Hollandse Plassen: <https://www.leader-hollandseplassen.nl/downloads/>.

Voeren van intake gespreken met potentiële indieners van subsidieaanvragen
Lokale initiatieven konden zich in de aanloop naar de openstelling melden bij de kwartiermaker. In de periode tot de openstelling zijn met 23 initiatieven oriënterende gesprekken gevoerd om de ideeën door te lopen en hen te informeren over de selectie- en beoordelingsprocedure en –criteria.

Organiseren van de communicatie

- Informatiebijeenkomsten:
 - op 25 januari is een [algemene informatiebijeenkomst](#) gehouden waar ruim 40 mensen aan hebben deelgenomen
 - Op 12 en 19 maart zijn door de kwartiermaker [online instructiebijeenkomsten](#) georganiseerd.
- (laten) ontwikkelen van een algemene informatiematerialen: er is een nieuwe [infographic](#) ontwikkeld.

- Ontwikkeling van een de website www.leader-hollandseplassen.nl, zodat hierop alle relevantie informatie met betrekking tot het voorbereiden van een subsidieaanvraag op te vinden is
- Uitbrengen van nieuwsbrieven: in de periode oktober 2023 – maart 2024 zijn 3 elektronische nieuwsbrieven verstuurd:
https://mailchi.mp/08ec906b5502/innovatiebijeenkomst_9_maart-6279874,
https://mailchi.mp/cdaecea76075/we_gaan_los,
https://mailchi.mp/acf990aa7f2d/we_zijn_los,
- opzet en start van social media campagnes. Hiervoor zijn een [Facebook pagina](#) en een LinkedIn pagina aangemaakt
- aanleggen van contactenlijst gebiedsorganisaties, contactpersonen en media
- uitbrengen van persberichten, contacten met de pers
- verstrekken van één-op-één informatie aan derden via telefoon en e-mail.

Overleg

In de eerste maanden van de start van de uitvoering van de LOS, is er veelvuldig overlegd met provinciale en landelijke contactpersonen, RVO en gebiedsorganisaties om helderheid en eenduidigheid te verkrijgen over de procedures, criteria, EU conformiteitseisen, onderlinge rolverdeling, monitoring en evaluatie.

Aanbesteding secretaris-coördinator

Regio Holland Rijnland laat haar aanbestedingen uitvoeren door de Leidse Regio. Deze is begin 2024 gestart met het voorbereiden van een Europese aanbesteding voor het werven van een secretaris-coördinator. Dit omdat de opdracht naar verwachting boven de drempelwaarde van € 221.000 voor diensten aan decentrale overheden uit zou komen. De aanbesteding resulteerde in twee inschrijvingen. Op basis van de selectiecriteria en het oordeel van de selectiecommissie werd de opdracht gegund aan Soldaat Advies.

Vanaf 1 april: start uitvoering en eerste aanvragen

Van idee tot aanvraag

Vanaf 1 april 2024 konden lokale initiatieven daadwerkelijk subsidieaanvragen indienen. De LAG vergadert vier keer per jaar. In deze vergaderingen worden aanvragen beoordeeld die op of voor een bepaalde datum zijn ingediend. In 2024 waren dit: 2 april, 10 juni, 16 september en 16 december. De LAG vergaderingen waren op 18 april, 4 juli en 28 oktober. De aanvragen die op of voor 16 december zijn ingediend, zijn in de LAG-vergadering van 30 januari beoordeeld.

Voordat het tot een aanvraag komt, geldt voor de meeste aanvragen het volgende traject: intakegesprek met de coördinator, vervolgesprek met een of twee LAG-leden, pitch in een LAG-vergadering, uitwerken en bespreken conceptaanvraag, voorbereiden en indienen aanvraag. LAG-leden hebben dus een actieve rol in het meedenken bij aanvragen. Nadat een aanvraag is goedgekeurd, worden er vervolgens een of twee LAG-leden als ambassadeur aan

projecten gekoppeld: zij onderhouden contact, volgen de uitvoering en doen hierover verslag aan de voltallige LAG.

Niet alle contacten leiden tot een aanvraag. In 2024 is met 38 initiatieven contact geweest. Hiervan hebben er 11 tot een daadwerkelijke aanvraag geleid. Een groot deel van de overige contacten zit nog in de pijplijn en zal naar verwachting in de loop van 2025 of later worden ingediend. Een klein deel van de initiatieven is in een vroeg stadium afgehaakt, deels vanwege de ingewikkeldheid van de subsidievoorwaarden, deels omdat ze inhoudelijk niet aansloten bij de thema's uit de LOS.

Aanpassing van de LOS

Al snel na de start van de uitvoering constateerde de LAG dat de LOS op een aantal punten gewijzigd diende te worden:

1. *Begrenzing werkgebied (inclusief Meerpolder)*

In de vorige periode viel de Meerpolder (gemeente Zoetermeer) ook onder het LEADER-gebied. In de nieuwe periode is dit er buitengevallen, terwijl het logischerwijs wel bij het gebied hoort. Hetzelfde geldt voor het Zoetermeerse deel van de Noord Aa en de Nieuwe Driemanspolder. Deze gebieden zijn alsnog toegevoegd.

2. *Stapelings van subsidies*

In de LOS was aangegeven dat er op Proeftuinprojecten 80% subsidie wordt verleend met een maximum van € 25.000. Voor Impactprojecten geldt 40% subsidie tot een maximum van € 125.000. De overige financiering moet bestaan uit private bijdragen. Om mogelijk te maken dat in voorkomende gevallen gemeenten en/of Waterschappen ook een bijdrage kunnen doen, zonder dat dit ten koste gaat van de LEADER-subsidie, is de LOS op dit punt aangepast.

3. *Subsidiabele activiteiten buiten gebied*

In de gewijzigde LOS zijn de stedelijke gebieden van de gemeenten Leiden, Alphen aan den Rijn, Leidschendam-Voorburg, Zoetermeer en Gouda gemarkeerd. Dat betekent dat nu ook in deze stedelijke gebieden projecten kunnen worden uitgevoerd. Bij Impactprojecten geldt wel als voorwaarden dat tenminste een van de samenwerkingspartijen gevestigd moet zijn in het werkgebied en dat aangetoond moet worden dat de resultaten van het project in overwegende mate ten goede komen aan het gebied.

4. *Subsidiepercentage samenwerkingsprojecten*

LEADER staat voor samenwerking, niet alleen binnen het eigen gebied, maar ook met en tussen andere LEADER-gebieden in Nederland of daarbuiten. In de vorige periode vielen samenwerkingsprojecten onder een eigen regime. In deze periode vallen ze onder dezelfde bepalingen als reguliere projecten. Om samenwerking tussen gebieden aan te moedigen, heeft de LAG besloten om voor samenwerkingsprojecten de LEADER-bijdrage te verhogen naar maximaal 100%.

Samenwerking

Binnen de regio

- Op 10 oktober is een eerste LEADER-café georganiseerd rond thema Voedzame regio. Zo'n 25 producenten, gemeentemedewerkers en burgerinitiatieven kwamen op Hoeve Kazan in Nieuwveen bij elkaar. Na een inspirerende uitleg over het initiatief [Voedselfamilie Krimpenerwaard](#) door projectleider Arike Mijnlieff, werd in thematische groepjes doorgesproken over mogelijkheden om lokale producten, nieuwe vormen van voedselproductie en voedseleducatie te stimuleren. Afgesproken om de bijeenkomst een vervolg te geven.
- Met [Groene Hart Circulair](#) (voorheen: Groene Hart werkt!) zijn verkennende gesprekken gevoerd om aansluitend op de pilot [Blik vooruit](#) een kennis- en informatie-infrastructuur verder te ontwikkelen voor ondernemers in de regio die aan de slag willen met circulaire economie of hen verder op dit pad te helpen.

Met ander LAGs

In onze LOS hebben we de ambitie uitgesproken om rond meerdere thema's samenwerking te zoeken met andere LAG's, in de eerste plaats LEADER-gebieden die grenzen aan de onze, zoals Krimpenerwaard en Weidse Veenweiden. Omdat deze gebieden wat later van start zijn gegaan, heeft dit in 2024 nog niet tot concrete activiteiten geleid.

Communicatie

In de periode april – december 2024 zijn drie nieuwsbrieven uitgebracht. De nieuwsbrief kent circa 350 abonnees.

Vrijwel wekelijks wordt op LinkedIn en Facebook, een bericht geplaatst. De LinkedIn pagina heeft ruim 1.400 volgers.

Om de communicatie de komende jaren meer gestructureerd vorm te geven, is door de coördinator een communicatiestrategie uitgewerkt, die rust op drie pijlers:

1. Werven van initiatieven
2. Delen van kennis
3. Creëren van een LEADER-community.

Monitoring en evaluatie

Er wordt door de coördinator een logboek bijgehouden, waarin alle contacten met alle initiatieven worden bijgehouden. Verder wordt er in elke vergadering een overzicht besproken van initiatieven die 'in de pijplijn zitten' en wordt de stand van zaken met betrekking tot de afhandeling en uitvoering van door de LAG goedgekeurde projecten besproken.

Op 22 januari 2025 heeft de LAG een eerste zelfevaluatie bijeenkomst gehouden, waarin teruggekeken is op de afgelopen periode. De bedoeling is dit jaarlijks te doen, enerzijds om te reflecteren op het eigen handelen en anderzijds om de balans op te maken met betrekking tot de voortgang het programma en waar nodig bij te sturen.

Ter voorbereiding was door de coördinator aan de LAG-leden een uitgebreide vragenlijst voorgelegd.

De algemene teneur is dat de LAG een fijne, diverse groep is met goede discussies. Met name het contact met de initiatieven en de pitches worden als meest waardevol gezien. De toevoeging van proeftuinaanvragen werkt positief. Omdat de LAG in beginsel slechts eenmaal per kwartaal bij elkaar komt, is het wel zaak aangehaakt te blijven. Een aantal LAG-leden zou daarom tussendoor met een aantal andere contact willen hebben om aanvragen gezamenlijk te beoordelen.

De LAG-leden vinden met name het contact met de initiatieven waardevol en zijn blij dat er al een behoorlijk aantal is goedgekeurd.

De beoordelingscriteria zijn ook onder de loep genomen. Geconstateerd werd dat Proeftuinaanvragen soms nog te streng worden beoordeeld op hun economische haalbaarheid. Het gaat bij deze aanvragen nog niet zozeer om hun potentie, maar om de intentie om te leiden tot economische impact.

Een aandachtspunt is wel het bereiken en betrekken van met name jongeren. Ook moet er meer geïnvesteerd worden in contact met gemeenten en waterschappen, aangezien ze in deze periode geen cofinancier zijn.

Door de LAG beoordeelde aanvragen per 31 december 2024

Naam project	Zaaknummer	Advies	Actie n.a.v. advies
Proeftuinen complexe meerjarige teelten	24467000005	Positief	Afhandeling door RVO
De Zuidakker	24467000020	Positief	Afhandeling door RVO
Ontwikkeling Platform voor Regeneratieve Cultuur	24467000023	Positief	Afhandeling door RVO
Lokale opties voor zuivel vrije producten	24467000027	Positief	Afhandeling door RVO
Dorpswinkel Op Dorp in Reeuwijk-Dorp	24467000032	Positief	Afhandeling door RVO
Samen groeien	24467000033	Positief	Afhandeling door RVO
Van Alphen tot De Zinde	24467000035	Positief	Afhandeling door RVO
Klusklas op de Boerderij	NVT	Negatief	Aanvrager is verzocht aanvraag in te trekken
Groene Hart Coöperatie met Streekproducten naar hoger plan!	NVT	Negatief	Aanvrager is verzocht aanvraag in te trekken

Negen maanden na de start zijn er door de LAG elf aanvragen beoordeeld. Hiervan zijn er twee Proeftuinaanvragen afgewezen. Een omdat deze inhoudelijk niet aansloot bij de thema's uit de LOS en de ander omdat het innovatieve gehalte, het meest zwaarwegende criterium, als onvoldoende werd beoordeeld. Van de negen positief beoordeelde aanvragen, zes in de categorie Proeftuin en drie in de categorie Impact, waren er op 31 december acht beschikt. Vrijwel alle beschikte aanvragen waren eind 2024 ook met de uitvoering gestart.

Hoe vertaalt zich dit naar de beoogde resultaten van ons programma?

Type project	Thema	Beoogde Output	Gerealiseerde output per 31-12-2024
Proeftuin	Nieuwe verdienmodellen	Tenminste 8 innovatieve ideeën uitgewerkt	5 innovatieve projecten goedgekeurd
Impact	Circulaire regio	Tenminste 3 projecten uitgevoerd	Nog geen projecten
Impact	Voedzame regio	Tenminste 3 projecten uitgevoerd	Een project goedgekeurd
Impact	Beleefbare regio	Tenminste 3 projecten uitgevoerd	Twee projecten goedgekeurd

Financiële voortgang

Vanaf het moment van goedkeuring van de LOS door GS Zuid-Holland werden kosten voor de uitvoering van het programma, de Beheerkosten, subsidiabel. Op die basis heeft de penvoerder, Regio Holland Rijnland, aan een kwartiermaker een tijdelijke opdracht verstrekt om samen met de LAG de voorbereiding van de uitvoering ter hand te nemen.

Om aanspraak te kunnen maken op budget voor de Beheerkosten, heeft de provincie in het najaar van 2023 een aparte openstelling gepubliceerd. Door de penvoerder is met ondersteuning van de kwartiermaker in november 2023 een aanvraag en begroting ingediend. De aanvraag is eind maart 2024 door RVO goedgekeurd.

Stand van zaken uitputting budget per 31-12-2024

In de LOS is de volgende financiële tabel opgenomen voor de hele periode (2023 – 2027):

MAATREGEL	EU	PZH	OVERIG	TOTAAL
Proeftuinprojecten	€ 110.000	€ 110.000	€ 55.000	€ 275.000
Impactprojecten	€ 715.000	€ 715.000	€ 2.145.000	€ 3.575.000
Beheerkosten	€ 275.000	€ 275.000	€ 0	€ 550.000
Totaal in €	€ 1.100.000	€ 1.100.000	€ 2.200.000	€ 4.400.000
Totaal in %	25	25	50	100

In tegenstelling tot de vorige periode, zijn gemeenten niet meer verplicht om bij te dragen aan LEADER-projecten. 'Brussel' schrijft voor dat tegenover elke 4 Europese euro er 1 nationale euro moet staan. De provincie Zuid-Holland heeft besloten om niet alleen de gehele verplichte nationale cofinanciering voor haar rekening te nemen, maar deze te verhogen, zodat nu tegenover elke 1 Europese euro er 1 nationale euro staat. De provinciale bijdrage wordt 'automatisch' toegekend wanneer een LEADER-aanvraag wordt goedgekeurd.

Per 31 december 2024 was de stand van zaken:

MAATREGEL	EU	PZH	OVERIG	TOTAAL	BENUTTING
Proeftuinprojecten	€ 75.775	€ 18.944	€ 24.911	€ 119.630	43,5%
Impactprojecten	€ 253.778	€ 63.445	€ 537.840	€ 858.788	24,0%
Beheerkosten	€ 58.737	€ 58.737	€ 0	€ 117.474	21,4%
Totaal in €	€ 388.290	€ 141.126	€ 562.751	€ 1.092.167	24,8%
Totaal in %	35,3	12,8	25,6	24,8	

In de eerste 9 maanden sinds de start van de uitvoering op 2 april 2024 kunnen we constateren dat we goed op schema zitten. Dit is ook nodig, omdat er sprake is van een relatief korte programma-periode.

De Beheerkosten bedragen in deze periode 21,4% van de totale publieke middelen (EU + provincie). Deze middelen zijn vooral besteed aan het tijdelijk aantrekken van een kwartiermaker, de kosten voor de inhuur van de secretaris-coördinator en de vergoedingen van de LAG-leden. De LAG-leden hebben behalve een vaste vergoeding voor het bijwonen van de reguliere vergaderingen, ook recht op een vergoeding van € 35 per uur voor de overige inzet die zij plegen voor de uitvoering van het programma. Het kan hierbij gaan om het informeren en activeren van het gebied, het adviseren van initiatieven en het bijwonen of mede-organiseren van bijeenkomsten.

De resultaten samengevat

Thema	Aantal
Aantal initiatieven	39
Ingediende aanvragen	12
Positieve adviezen	9
Waarvan Proeftuinaanvragen	6
Waarvan Impactaanvragen	3
Afwijzingen	3
Intrekkingen/teruggegeven subsidies	0
Gerealiseerde projecten	0
Lopende projecten	8
Samenwerking	0
Partijen die samenwerken	7
Bovenregionale uitwisselingen en samenwerkingen	0
Gerealiseerde (netwerk)bijeenkomsten	1
Aanwezigen per (netwerk)bijeenkomst	25
Verstuurde nieuwsbrieven	6
Abonnees op nieuwsbrief	351
Volgers op sociale media	1.411
Georganiseerde cursussen/workshops	2
Aantal deelnemers	15

Vooruitblik

Aanvragen

Per 1 januari 2025 is er sprake van een behoorlijke pijplijn aan aanvragen. We verwachten dat we in de loop van dit jaar het budget voor acht beoogde Proeftuinaanvragen gaan volmaken. Verder verwachten we nog tenminste acht impactaanvragen. Als alle aanvragen

worden gehonoreerd, dan is het denkbaar dat al aan het eind van 2025 in ieder geval het Europese deel van de beschikbare middelen voor tenminste 90% gecommitteerd zal zijn.

Netwerkontwikkeling

Thema Circulaire regio

De in 2024 ingezette samenwerking met Groene Hart circulair willen we benutten om gezamenlijk met hen en andere regiopartijen tenminste een LEADER-café rond het thema Regionale biobased economie organiseren als opmaat voor verdere netwerkontwikkeling en samenwerking. Ook rond het opzetten van een opvolger van de pilot Kenniscentrum en Ondernemersloket Circulaire economie verwachten we met Groene Hart circulair concrete stappen te kunnen zetten

Thema Voedzame Regio

We willen het begin van een netwerk dat tijdens en na het LEADER-café in oktober is ontstaan gebruiken als opmaat naar de uitbouw van een structureel netwerk en samenwerkingsverband naar model van de Voedselfamilie Krimpenerwaard.

Thema Beleefbare Regio

Op dit thema moet nog gestart worden met netwerkontwikkeling. We willen dit doen door het organiseren met lokale en regionale partijen van een LEADER-café Be good & sell it.

Kennisdeling

Meer nog dan in de afgelopen periode willen we de kennis en ervaringen en het door initiatieven betaalde leergeld delen met de regio. Alle goedgekeurde projecten krijgen de verplichting mee om de resultaten van hun projecten actief te delen met het gebied.

Daarnaast zullen we in 2025 beginnen met het organiseren van LEADER-expedities, naar model van de Utrechtse LEADER-gebieden. Hierbij wordt het gebied uitgenodigd bij een van de projecten. Ter plekke wordt uitleg gegeven over het project.

De LAG-leden die projectambassadeur zijn van een of meer initiatieven, zullen starten met projectbezoeken en hiervan verslag uitbrengen aan de voltallige LAG.

Samenwerking

We hopen dit jaar samen met onze naastgelegen LEADER-gebieden concrete stappen te kunnen zetten op het gebied van samenwerking rond alle drie de hoofdthema's van onze LOS: circulaire regio, voedzame regio en beleefbare regio.

Medegefinancierd door
de Europese Unie

provincie
Zuid-Holland

HOLLAND
RIJNLAND

WAAR DE RANDSTAD TOT BLOEI KOMT